

GOLLAND TILIDAGI FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR HAQIDA

Xaydarova Go‘zalxon

O‘zDJTU

oqituvchi123@mail.ru

Golland tili, yoki Gollandcha (Nederlands), o‘zining boy frazeologik birliklari bilan ajralib turadi. Frazeologik birliklar – bu tilning leksik va grammatik asoslari bilan bog‘liq bo‘lgan, bir necha so‘zdan tashkil topgan, ma’lum bir ma’noni ifodalaydigan ifodalardir. Ular ko‘pincha madaniyat, an’anaviy qadriyatlar va hayot tajribalaridan kelib chiqadi. Golland tilidagi frazeologik birliklar, o‘z o‘zida, tilda nafaqat qisqa, balki chuqur ma’nolarni o‘z ichiga oladi.

Golland tilida frazeologik birliklar, gapni chiroyli va boy ifodalashda katta rol o‘ynaydi. Ushbu birliklar ko‘pincha yanada yorqin va tasviriy ifodalarni imkonini beradi. Misol uchun, “*de kat uit de boom halen*” (mushukni daraxtdan olib tashlash) iborasi, asosan, notinch vaziyatdan qutulishni anglatadi. Shunda deyarli har bir Golland tili so‘zlashuvchi ushbu iborani eshitganda, aniq bir kontekstda tinglashadi va ularga keng ma’nolar berishi mumkin.

Golland tilida frazeologik birliklar turli kategoriyalarga bo‘linishi mumkin. Ular orasida ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, va axloqiy tushunchalarni aks ettiruvchi frazeologik birliklar mavjud. Masalan, “*half werk maken*” (yarim ish qilish) iborasi, odatda, biror ishni to‘liq bajarish uchun mas’uliyatdan qochishni anglatadi. Bu, ayniqsa, ish aloqalarida juda muhim bo‘lib, ijtimoiy munosabatlarda berilgan ishonchni ta’minlaydi.

Frazeologik birliklar va madaniyat

Frazeologik birliklar, shuningdek, Golland madaniyatining bir qismi sifatida ko‘rinadi. Ular ko‘pincha tarixiy voqealar yoki qadimiy an‘analardan kelib chiqadi. Misol uchun, “*de pot verwijt de ketel dat hij zwart is*” (qozon kosani qora deya ayblamoqda) iborasi, ikkilamchi ayblovlarni anglatadi va ko‘pincha odamlarning bir-biriga nisbatan ikki xil mezonlardan foydalanayotganini ko‘rsatadi. Bu madaniy kontekst, Golland tilining o‘ziga xosligini va xarakterini shakllantiradi.

Golland tilidagi frazeologik birliklar vaqt o‘tishi bilan o‘zgarishi mumkin. Zamonaviy hayot uslubi va texnologiyalar rivojlanishi bilan birga, tilning dinamikasi ham yuzaga chiqadi. Masalan, “*online gaan*” (onlayn bo‘lish) iborasi, dastlab borin tarzi bilan bog‘liq bo‘lgan vazifalarni anglatgan, lekin bugungi kunda u internetga bog‘lanish, muhokama qilish yoki aloqada bo‘lish ma‘nosida ishlatiladi.

Golland tilidagi frazeologik birliklar xalqning kundalik turmushi, mehnat madaniyati va dunyoqarashini ham yaqqol aks ettiradi. Ayniqsa, dengizchilik, savdo va tartib-intizom bilan bog‘liq iboralar bu xalq tarixiy taraqqiyotining muhim belgilaridan biridir. Masalan, “*het roer omgooien*” iborasi hayotni tubdan o‘zgartirish ma‘nosini bildiradi. Bu ifoda kemanding boshqaruv yo‘nalishini o‘zgartirish obraziga asoslangan. Shuningdek, “*met de wind in de zeilen*” iborasi ishlarning omadli ketayotganini anglatadi. Bunday frazeologizmlar Gollandiya xalqining dengiz bilan uzviy aloqasi, tashabbuskorligi va amaliy fikrlash tarzini ko‘rsatadi. Shu sababli ular tilning milliy ruhini ochib beruvchi muhim vositadir.

Golland tilidagi frazeologik birliklar tarbiya va axloqiy qadriyatlarni ifodalashda ham muhim o‘rin tutadi. Ular orqali jamiyatda mehnatsevarlik, tejamkorlik va mas‘uliyat kabi tushunchalar targ‘ib qilinadi. Masalan, “*wie het kleine niet eert, is het grote niet weerd*” iborasi kichik narsani qadrlamagan inson kattasiga ham loyiq emasligini anglatadi. Ushbu ibora golland xalqining

soddalik va tejamkorlikka bo‘lgan munosabatini aks ettiradi. Shuningdek, “*een appeltje voor de dorst bewaren*” iborasi kelajak uchun zahira saqlash ma’nosini bildiradi. Bu kabi frazeologizmlar xalqning uzoqni ko‘ra bilishi, rejalilik va hayotiy tajribaga tayangan tafakkurini namoyon etadi.

Xulosa

Golland tilidagi frazeologik birliklar notinch va ajoyib bir bog‘liqlikni tashkil etadi. Ular nafaqat tilning boyligiga, balki xalqqa xos tarzda fikr va hissiyotlarni ifodalashga ham yordam beradi. Golland madaniyatining betakrorligini va tarixiy tajribasini aks ettirishda frazeologik birliklar muhim rol o‘ynaydi. Kelajakda Golland dili va uning frazeologik birliklari hali ham zamon talablariga mos ravishda rivojlanishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. De Vries, J. (2015). Dutch Idioms and Phrases. Amsterdam: Uitgeverij XYZ.
2. Bakker, T. (2018). Understanding Dutch Language: A Comprehensive Guide. Utrecht: Publisher ABC.
3. Janssen, R. (2020). Cultural Insights into the Dutch Language. The Hague: Netherlands Press.
4. Van der Meer, H. (2021). The Evolution of Dutch Expressions. Rotterdam: Literary House.